

**OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINI O'QITISHDA
TEXNIK YONDASHUV VA PEDAGOGIK MAHORAT ELEMENTLARINI
SHAKLLANTIRISH.**

Abdullayeva Sanobar Berdiyevna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti assistenti

**ФОРМИРОВАНИЕ ТЕХНИЧЕСКОГО ПОДХОДА И ЭЛЕМЕНТОВ
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА В ОБУЧЕНИИ СТУДЕНТОВ
ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ.**

Абдуллаева Санобар Бердиевна

**Ассистент Самаркандского государственного медицинского
университета**

**FORMATION OF TECHNICAL APPROACH AND ELEMENTS OF
PEDAGOGICAL SKILLS IN TEACHING STUDENTS OF HIGHER
EDUCATIONAL INSTITUTIONS.**

Abdullayeva Sanobar Berdiyevna

Assistant Samarkand State Medical University

Annotatsiya: Mamlakatimizda ta'lim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda tashkil qilib, uni jadallashtirish va samaradorligini oshirish maqsadida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'quv jarayoniga tatbiq etish davom etmoqda. O'zbekiston Respublikasida pedagog-o'qituvchi kadrlarning ma'naviy qiyofasiga, aqliy salohiyatiga hamda kasbiy mahoratiga nisbatan alohida mas'uliyatlar yuklangan. Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalari talabalarini o'qitishda texnik yondashuv va pedagogik mahorat elementlarini shakllantirish haqida ma'lumotlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: Pedagogik texnologiyalar, texnik yondoshuv, talaba, ta'lim, pedagogik mahorat.

Аннотация: В нашей стране продолжается внедрение современных педагогических технологий в образовательный процесс с целью организации учебно-воспитательного процесса на научной основе, его ускорения и

повышения эффективности. В Республике Узбекистан на педагога возложена особая ответственность в отношении морального облика, психического потенциала и профессионального мастерства педагогических кадров. В данной статье освещается информация о техническом подходе и формировании элементов педагогического мастерства в обучении студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: Педагогическая технология, технический подход, студент, образования, педагогическое мастерство.

Abstract: In our country, the introduction of modern pedagogical technologies into the educational process continues in order to organize the educational process on a scientific basis, accelerate it and increase its effectiveness. In the Republic of Uzbekistan, teachers have a special responsibility regarding the moral character, mental potential and professional skills of teaching staff. This article highlights information about the technical approach and the formation of elements of pedagogical skills in teaching students of higher educational institutions.

Keywords: Pedagogical technology, technical approach, student, education, pedagogical skills.

KIRISH: Ta'lim muassasalarida faoliyat ko'rsatayotgan o'qituvchilar o'qitish shakllarini optimal darajada tashkil etishni, barkamol shaxsni shakllantirish nazariyasini turli yangi g'oyalar bilan boyitishni puxta bilishi lozim. Zero, «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi» g'oyalarini amaliyotga tatbiq etish, mamlakatimiz ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar muvaffaqiyatini ta'minlash, ta'lim muassasalarida faoliyat olib borayotgan pedagog-o'qituvchilarning ma'naviy qiyofasi hamda kasbiy mahoratlariga ko'p jihatdan bog'liq. Bugungi kunda pedagogik texnologiyalarga juda katta talab qo'yilmoqda. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi yuqori malakali kadrlarni tayyorlashni talab etayotgan bir vaqtda kafolatlangan samarali natijani vujudga keltiruvchi yo'nalish juda katta ahamiyat kasb etadi. Faqat kafolatlangan samarali natijaga asoslangan

ta'lim tizimigina malakali kadrlarni yetkazishi mumkin. Shuning uchun ham pedagogik texnologiyalarni yanada mukammallashtirish, yangi texnologiyalarni ishlash talab etilmoqda. Pedagogning mahoratiga ham bugungi kunda talablar oshib bormoqda. Pedagogdan nafaqat o'z psixikasini va nutq madaniyatini boshqarish, balki talabalarning psixik holatini ham boshqarish talab etilmoqda. Bu vazifani bajarish uchun esa pedagog-o'qituvchi talabaning psixikasining o'ta nozik jihatlarini o'rganishi va har bir talabaning qalbiga yo'l topa olishi lozim. Buning uchun har bir pedagog-o'qituvchi o'z ustida tinmay mehnat qilishi kerak. Har bir pedagogik davr o'z o'zgarishlari va yangiliklarini taqozo etadi. Yangi pedagogik texnologiyalarning maqsadi asosan ta'lim va tarbiya samarasini oshirishga qaratilgan. Ta'lim-tarbiya jarayonining samarasini oshirish yangi sifat darajasiga o'tish imkonini beradi. Pedagogik texnologiyalar hozirgi davr uchun, ya'ni insonning rivojlanish darajasi va texnik rivojlanish darajasiga mos tushishi hamda inson va texnika resurslaridan unumli va uyg'un foydalanishni ta'minlash lozim.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI: O'qitish usullarini takomillashtirish bugungi kunda pedagogika fani va o'quv amaliyoti tomonidan hal etilayotgan asosiy vazifalardan biridir. Butun dunyoda ta'lim texnologiyalari qaytadan ko'rib chiqilmoqda, mavjudlari ilg'or nazariyalar va metodlar bilan boyitilmoqda.

N.F.Talizina har bir pedagog aniq pedagogik jarayonni tashkil etishdan oldin o'quv jarayoni haqida texnologik darajada bilimlar tizimini bilib olgan bo'lishi shart deb hisoblaydi. U fan va amaliyot oralig'ida tamoyillarni olg'a suruvchi, metodlar ishlab chiquvchi, ularni izchil qo'llash kabi masalalar bilan shug'ullanuvchi alohida fan bo'lishi kerak, ularsiz pedagogik jarayon asoslanmay qoladi, deb hisoblaydi. Ayrim mualliflar o'qitish texnologiyalariga fan va san'at oralig'idagi fan deb qaraydilar, boshqalari uni loyihalash bilan bog'laydilar. Olimlar texnologik jarayon o'quv jarayonini tashkil etishni, o'qituvchi faoliyati, talaba faoliyatini, o'quv jarayonini boshqarish usullari, o'quv jarayonini diagnostika qilishni o'z ichiga olishini ta'kidlab, har qanday pedagogik

texnologiya javob berishi kerak bo'lgan mezonlarni ajratib ko'rsatgan holda, pedagogik texnologiya ilmiy kontseptsiyaga tayanishi kerak, deb hisoblaydilar. O'z davrlarida Abu Nasr Forobiy, Yusuf Xos Hojib, Sa'diy Sheroziy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Alisher Navoiy, Husayn voiz Koshifiy, Abdulla Avloniy va boshqalar o'z asarlarida o'qituvchilik kasbi, uning mashaqqatlari, shuningdek, o'qituvchi shaxsida aks etishi zarur bo'lgan sifatlar xususida qimmatli ma'lumotlarni o'z asarlarida bayon qilishgan.

MUHOKAMA: Umuman olganda, pedagogik mahoratni kasbiy pedagogik faoliyatni o'z-o'zini tashkil etishning yuqori darajasini ta'minlaydigan shaxsiy xususiyatlar majmuasi sifatida qarash mumkin. Elementlar kabi shaxsiyat xususiyatlarining bunday majmuasi shaxsning gumanistik yo'nalishini, ya'ni o'qituvchining ideallari, qiziqishlari va qadriyat yo'nalishlarini o'z ichiga oladi, ular talabalar jamoasiga, ham o'zlariga, ham vositalar va maqsadlarga yo'naltirilishi mumkin. O'qituvchining pedagogik mahorati kasbiy bilim, pedagogik qobiliyat va pedagogik texnikani o'z ichiga oladi. Shunday savol tug'iladi, bakalavriat bitiruvchilari va bo'lajak pedagog-o'qituvchilar orasida shaxsiy xususiyatlarning bunday uyg'unligini qanday shakllantirish mumkin?. Vazifa oson emas va uni hal qilish uchun kelajakdagi ustoz o'qituvchilar orasida yuqorida sanab o'tilgan barcha shaxsiy xususiyatlarni shakllantirishni kafolatlaydigan yondashuvlar kerak. Ta'limga har qanday yondashuv, o'z navbatida, nazariyada yoki amalda paradigmatic, sintagmatic va pragmatik tuzilmalar va mexanizmlar to'plamiga rioya qilishni nazarda tutadi. Ta'limga texnik yondashuv an'anaviy ta'limni modernizatsiya qilishga qodir, shunda u talabalarning interaktiv faoliyati va ularning aniq belgilangan va batafsil kutilgan natijalarga erishishida ustunlik qiladi.

O'qitish tajribasi shuni ko'rsatadiki, texnik yondashuv ta'lim vazifalarini muvaffaqiyatli bajarilishini to'liq ta'minlaydi. Oliy ta'lim muassasalarida talabalarni o'qitishga texnik yondashuv kelajakda bo'lajak pedagog-o'qituvchilar uchun pedagogik mahorat asoslarini shakllantirish vazifalarining bajarilishini

ta'minlaydi. Oliy ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari kasbiy faoliyatida ko'pincha butun guruh uchun auditoriyada o'qish vaqti yetarli emasligidan shikoyat qiladilar. Bakalavriat talabalarining ijodkorligi, muloqoti, sezgirligi, shaxsiyat dinamikasini hissiy barqarorlik yoki optimistik bashorat qilish qobiliyati bilan qanday rivojlantirish mumkinligi haqida to'xtaladigan bo'lsak, ma'lumki, texnik yondashuv ta'minlansa, ya'ni talabalar, masalan, interaktiv mashqlarga jalb qilinsa, eng yuqori darajada samaraga erishiladi. Bu, shuningdek, talabalarning nutq nafasi, ovoz ishlab chiqarish va diksiya, intonatsiya, yuz ifodalari va pantomimika bo'yicha ishlarini o'z ichiga olgan o'zini boshqarish qobiliyatini shakllantirish bilan bog'liqdir. Agar individual ish bo'lmasa, juftlikda yoki kichik guruhlarda ishlash jarayonida kisha vaqt ichida ijodiy faoliyatni qanday yaratish, kuzatish, tasavvur va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish asoslidir. Bu ishda interaktiv mashqlar eng katta ta'sirga ega. Mohir pedagog-o'qituvchining shaxsiy xususiyatlari majmuasida boshqalarga ta'sir qilish qobiliyatini rivojlantirish ham muhimdir:

- bu didaktik, tashkiliy, konstruktiv va kommunikativ ko'nikmalar;
- bu talablarni qo'yish, muloqotni boshqarish va jamoaviy ijodiy faoliyatni tashkil etish usullaridan iborat. Ushbu ko'nikmalarni shakllantirishga oliy ta'lim muassasalarida bakalavriat ta'limiga texnik yondashuv yordam beradi. Oliy ta'lim muassasalarida bakalavriatga ta'lim beruvchi pedagog-o'qituvchilar odatda o'quv strategiyasini yaratish uchun to'g'ri va uzoqni bashorat qilish asosida ta'limni loyihalash san'atidan foydalanadilar.

NATIJA: Oliy ta'lim muassasalari talabalarini o'rtasida pedagogik mahorat elementlarini shakllantirishda texnik yondashuvni amalga oshirish amaliyotidan foydalanish orqali erishilgan samara natijasi sifatida ularning auditoriyada o'qishini tashkil qilish variantlarini berish mumkin:

1. Laboratoriya mashg'ulotlaridan birida interfaol mashqdan foydalanish;
2. Materialni o'rganish uchun ajratilgan vaqtdan so'ng, dasturlarda ko'rsatilgan belgi bo'yicha qayta guruhlash;

3. Mashqning keyingi bosqichi yana bir guruhlash bo'ladi: ushbu materialning assimilyatsiyasini tekshirish uchun mahorat boshqa kichik guruhlar a'zolari tomonidan avvalgi kichik guruhga qaytish;

4. Savollar tayyorlanib, daftarga yozilganda, guruhdan bitta savol hammaga beriladi, lekin ular boshqa kichik guruhlardan biriga javob berishga taklif qilish;

Natijada, ma'lum bir ball to'planadi, bu o'quv materialini o'zlashtirish darajasini, shuningdek pedagog-o'qituvchining vazifasi nima ekanligini ko'rsatadi. Ushbu yondashuv nafaqat talabalarga ta'lim ma'lumotlarini o'rgatadi, balki ushbu o'quv ma'lumotlarini uzatish, savollarni shakllantirish, talabalarning javoblarini tinglash va baholash qobiliyatini rivojlantiradi.

5. Talabalarning o'qitishga munosabatini shakllantirishning yana bir varianti-bu talabalar juda jonli va katta qiziqish bilan ishtirok etadigan o'yin mashqlaridir.

Bundan tashqari, dars mashg'ulotida o'yin mashqlaridan foydalanish bo'lajak pedagog-o'qituvchilarga o'quv guruhidagi bunday o'zaro ta'sir usullarining alohida rolini tushunishga yordam beradi, shuningdek, kelajakdagi kasbiy faoliyatida ulardan oqilona foydalanishga o'rgatadi.

XULOSA: Shuni aytish joizki, olingan bilimlarni amalda qo'llash va pedagog-o'qituvchilarining ijodiy qobiliyatlarini yanada rivojlantirish kerak. Kelajakda bo'lajak pedagog-o'qituvchilar orasida pedagogik mahorat elementlarini shakllantirish uchun o'qitishga texnik yondashuvni amalga oshirish dolzarb masala hisoblanadi. O'quv muhokamasida barcha faoliyat talabalarga beriladi va shu sababli o'qituvchi berilgan savol bo'yicha o'z fikrini bildirmaydi. Talabalar mustaqil ravishda o'z fikrlarini himoya qilishni o'rganishlari va qarama-qarshi fikrni oddiy deb bilishlari muhimroqdir.

Ta'lim jarayonida bo'lajak pedagog-o'qituvchilar o'rtasida pedagogik mahorat elementlarini shakllantirishga hissa qo'shish va ularni auditoriyada o'qishga texnik yondashuvni amalga oshirishga yordam berishi katta ahamiyat kasb etadi. Shubhasiz, bu talabalarni birinchi navbatda juft juftlarga taqsimlash,

so'ngra ikkilik masalani bir juftlikda, keyin hamfikrlar juftligida, keyin yana boshlang'ich juftlikda muhokama qilishni tashkil etish, bu o'zaro ta'sirni eng samarali ta'minlaydi. O'quv guruhidagi barcha talabalar va boshqalar, shuningdek, ularning har biriga boshqalarni ishontirishga o'rgatish, qarama-qarshi fikrni eshitish, tushunish va tahlil qilishni o'rganishga yordam beradi, ishonchli illyustrativ misollarni izlashga va shu asosda tinglovchilarga o'z nuqtai-nazarini taqdim etishga yordam beradi. Bularning barchasini bir fikr bilan aytadigan bo'lsak, bitta laboratoriya darsida pedagogik texnikaning elementlari va boshqalar mavjud. Ya'ni, laboratoriya mashg'ulotida o'qituvchi, kasb yoki turmush tarzi haqida olib boradigan o'quv munozarasi har doim barcha talabalarda katta qiziqish uyg'otadi va butun guruhni auditoriya vaqtining birligiga jalb qilishga yordam beradi.

1. Abdullayeva S., Maxmudova Z., Xujakulov S. TIBBIY TA'LIMDA VR TECHNOLOGIYA //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – T. 2. – №. 11. – C. 1140-1144.
2. Berdiyevna, A. S., & Olimjonovna, T. F. (2022). INNOVATIVE APPROACHES IN THE EDUCATION SYSTEM TO INCREASE YOUTH PARTICIPATION. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(3), 674-677.
3. Toxirova, F. O., Malikov, M. R., Abdullayeva, S. B., Ne'matov, N. I., & Rustamov, A. A. (2021). Reflective Approach In Organization Of Pedagogical Processes. European Journal of Molecular & Clinical Medicine, 7(03), 2020.
4. Berdiyevna, A. S., Fazliddinovich, S. R., & Uralovich, R. N. (2022). Use of Information Technology in Improving the Quality of Education. Eurasian Research Bulletin, 14, 134-138. Abdullayeva, S. B., & Dosmurodova, S. S. (2022). THE ROLE OF THE FAMILY IN THE FORMATION OF VALUE DIRECTIONS IN YOUTH. Procedia of Theoretical and Applied Sciences, 1(1), 93-95.
5. Berdiyevna, A. S., & Shokirovich, X. S. (2023). Prospective Directions of Implementation of Modern Information Technologies in Education. Eurasian Journal of Research, Development and Innovation, 17, 7-11.
6. Berdiyevna, A. S., Akramovna, M. M., & Olmasovna, R. P. (2023). Research in the Process of Education of Medical Students Shaping Their Abilities. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 17, 95-99.
7. Berdiyevna, A. S., Ilhomovna, M. Z., & Ogli, K. S. S. (2023). Modern methods of information exchange in polyclinic conditions. Genius Repository, 25, 16-20.

8. Abdullayeva, S., Maxmudova, Z., & Xo'jaqulov, S. (2023). MODERN METHODS OF INFORMATION EXCHANGE IN POLYCLINIC CONDITIONS. *Modern Science and Research*, 2(10), 304-310.
9. Berdiyevna, A. S. (2024). AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI VA VOSITALARIDAN TA'LIM JARAYONIDA FOYDALANISHNING ISTIQBOLLI YONALISHLARI VA KELAJAGI. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(2), 152-157.
10. Абдуллаева, С., & Раупова, Р. (2024). ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ МЕТОДЛАРИ ВА ВАЗИФАЛАРИНИ ЎРГАНИШ-БЎЛАЖАК ПЕДАГОГЛАР ФАОЛИЯТИНИНГ АСОСИЙ ОМИЛИДИР. *Modern Science and Research*, 3(1), 91-97.
11. Ilhomovna, M. Z., Berdiyevna, A. S., Shaxboz o'g'li, Y. T., & Mirkobilovna, S. R. (2023). The Importance of IT Technologies in Ultrasound Examinations. *Journal of Intellectual Property and Human Rights*, 2(12), 121-125.